

İSLÂMCIların SİYASİ BAŞARISIZLIĞINA DAİR SÖYLEMLER HAKKINDA

Nasır HAMDADUŞ

Bazı yaklaşımlar ve tezler acelecilik, basitleştirme ve önyargılardan ibarettir. Arap dünyasındaki seçim sonuçlarının -sanki bu sonuçlar belirleyiciymiş, halkların demokratik ve adil seçimlerdeki iradesini yansıtmıyormuş gibi- İslâmcıların “gerçek boyutunu” ifade ettiği yönünde hızlı okumalar yapılıyor. İslâmcıların siyasi başarısızlığına ilişkin birbirleriyle çelişkili söylemlere ve tezlerle teslim olma bu yaklaşımlardan.

İslâmcı partilerin kendi ülkelerinin siyasi denkleminde öne çıkan nüfuzları Batılı güçleri ve Arap piyonlarını rahatsız eden siyasi bir olgu oluşturmaktadır. Bu da “siyasal İslâm” ile ilgili fikrî ve siyasi bir tartışmayı patlattı, başarısız oldukları pohpohlandı, aceleci bir değerlendirme ve dengesiz bir yorumla siyasal İslâm sonrası dönemden bahsedilmeye başlandı. Üstelik siyasal İslâm, seçimlerdeki şaibelerin, karşı devrimlerin, askeri darbelerin ve yabancı müdahalelerin ilk kurbanı olmasına rağmen...

Demokratik pratik, onurlu, nezih rekabet, eşit fırsatlar, devlet kurumlarının siyasi ve seçim sürecinin yönetimindeki tarafsızlık yaşansaydı Arap ve İslâm dünyasında gerçek demokrasi sandıkları “post-İslâmcılık” tezini çürütürdü. Bazı siyasal İslâmî deneyimlerin başarısızlığı, kapsamlı nesnel değerlendirmelere bağlıdır ve sadece seçim ve nicel getiriye indirgenmemelidir. Zira

Arap rejimlerinin olumsuz etkilerinden birisi de halkların bu rejimlerin yürüttüğü siyasi süreç ve seçimlere güveninin sarsılması ve hoşnutsuzluk hâlidir. Esasen bu da İslâmcılardan önce siyasi rejimlerin başarısızlığıdır.

Bazı deneyimlerin geçici sendelemesi tamamen başarısız oldukları yönünde nihai bir hüküm olamaz. Aksine bu konjonktürel başarısızlıklar Türkiye deneyiminin dillendirdiği üzere gelecekteki gerçekçi başarının kredisidir. Türk deneyimi 69 yıl idamlar, darbeler ve tutuklamalarla sendeledi ancak şu an hâlâ kararlı ve dirençli olan Erdoğan deneyimiyle taçlandı. Çünkü ülkelerin ve halkların değerlendirmesi, yaşlarından daha uzundur, başarı veya başarısızlık geçici şartlar durumunda durmayan uzun soluklu bir tecrübedir.

Geçen yıllarda İslâm’ın laikleştirilmesi hedeflendi, karşıtlığına odaklanıldı, siyasi ve medeniyet boyutunun içi boşaltılmaya çalışıldı. Bununla birlikte farklı siyasi ve toplumsal tezahürleriyle İslâm bir gerçeklik hâlini aldı ve İslâmcılardan herhangi bir siyasi tecrübesinin başarısızlığı, kâmil ilahi din ile kısır beşerî dindarlık arasında fark olduğu için haddi zatında İslâm’ın başarısızlığı anlamına gelmez. İslâmî hareketin uyanış yüzyılından şahlanış yüzyılına kadarki geçişle birlikte aceleciliğin, bir düşünce olarak siyasal İslâm’ın başarısızlığıyla

ilgili hükmü genelleştirmenin ve uygulama olarak İslâmcıların başarısız olduğu şeklindeki büyük önyargının fecaatinin farkındasınız! Oysa İran, Endonezya, Malezya ve Türkiye’deki siyasal İslâmî tecrübe gibi göz ardı edilen başarılı İslâmî deneyimler de mevcuttur. “Ötekilere” tam bir fırsat verilmedi. Filistin’de HAMAS örneğinde yaşandığı gibi ya uluslararası abluka uygulandı ya Mısır’da Müslüman Kardeşler Teşkilatı örneğinde yaşandığı gibi askeri darbe yapıldı, Tunus’ta Nahda örneğinde yaşandığı gibi postmodern darbe yapıldı veya Fas’ta Adalet ve Kalkınma Partisi örneğine bir kraliyet çatısı belirlendi.

Bununla birlikte İslâmî hareketten, İslâm’ı partizan örgütsel çerçeveden kurtarması, “dini ideolojileştirmemesi”, klasik dini söylemden çıkması, mutlak gerçeğe sahip olduğu ve siyasi içtihatla tam doğruya ulaştığı iddialarını bırakması, İslâm şeriatının genel ilkeleri, külli kaideleri ve büyük maksatları (amaçları) için akademik yolla sloganlardan uygulamalara geçmesi, “iktidar ile Kur’ân” arasındaki açığı kapatması, İslâmî projenin sürekliliğini, zaman, mekân ve insana uzanmasını temin ederek İslâmî hareketler ile iktidardaki rejimler arasındaki endişe hâlini sonlandırması istenmektedir.

Halk dindarlığı İslâmî hareketin örgütsel kapasitesini aştı ve İslâmî uyanış örgütsel bir olgudan toplumsal bir olguya geçti. Bu da post-İslâmcılık tezini, halkçı ve resmî, dikey ve yatay İslâmî düşüncenin yayılmasının gerisine düşürüyor.

Eleştiriler, araştırmaların kazanımları, hareketçi yenilenmenin

İslâmcılardan herhangi bir siyasi tecrübesinin başarısızlığı, kâmil ilahi din ile kısır beşerî dindarlık arasında fark olduğu için haddi zatında İslâm'ın başarısızlığı anlamına gelmez.

gereklilikleri, işlevsel uzmanlaşmanın zorunluluğu, siyasi olan ile davayla ilgili olan arasındaki ayrımın nesnelligi, İslâm'ın yarının medeniyeti ve özel bir güce sahip olduğu gerçeğini kabullenmeyi dayatmaktadır. Bu da siyasi olarak İslâm'ı temsil etme girişimleri ne kadar başarısız olursa olsun ve İslâmcıların başına gelen fikri ve kavramsal deprem ne kadar gürültülü olursa olsun İslâm'ı kalıcı ve sürekli kılmaktadır. Bu durum çağdaş İslâmî hareketin farklı bir döneme girdiğine, yeni bir evreye geçtiğine, “yenilenme sünnetinin” şu nebevi hadisteki “nassın katiliği” ile tutarlı olduğu bir başka diriliş sancısı içinde olduğuna işaret etmektedir: Şüphesiz ki, Allah her yüzyılın başında bu ümmete dinî işlerini yenileyecek bir müceddid gönderecektir.”

İslâmcılara yönelik siyasi başarısızlık yargısına varmadaki bu acelecilik ve post-İslâmcılık döneminin müjdesinin verilmesi sadece kısır diyalektik bir tezden

ibaret olsa da bu İslâmcı partileri, donuk fikri-teorik düzeydeki ve klasik siyasette pratik düzeydeki başarısızlık görüntülerinin sorumluluğundan muaf tutmaz. Bu başarısız deneyimler sebebiyle halklar kimlik düzeyinde, yönetim ve siyasette veya büyüme ve kalkınma düzeyinde ağır bir fatura ödeyeceklerdir. Bu da “siyasal İslâmî projeyi”, İslâmî referansa sahip partileri siyasi çalışmada profesyonelliğe yöneltecek yenilikçi ve ciddi bir proje hâline getirmeyi gerektirmektedir. “Cemaat fikhundan” “toplum fikhına” ve “davet fikhundan” “devlet fikhına” ve “ideolojiden teknolojiye”, ötekiyle “nihalist çekişmeden” “hayırda iş birliğine” geçilmelidir.

İslâmcıların siyasi başarısı ve başarısızlığının tartışılması, nesnel ve öznel sebepleri, etkin iç ve dış faktörler, tecrübelerinin değerlendirme boyutu dikkate alınmadan ülkelerin çoğunluğunda ve özellikle de Arap Baharı devrimleri sonrası Arap ülkele-

rinde siyasi açıdan geldikleri bu dramatik tabloyu aşmak mümkün değil. Fikri, örgütsel, seçim, siyasi ve toplumsal gerileyişlerin olumsuz etkisi halklar üzerinde görülecektir.

Mevcut rejimleri değiştirme umudunun kaybolması, kalkınma ve istikrarı sağlayacak alternatif başarılı model fırsatının zayı olması, İslâmcıların örnek modelden kendileriyle ilgili gerçek imaja korkunç geçişleri, davetçi tecrübe ile siyasi pratik arasındaki büyük uçurum göz önünde bulundurulmalıdır. Demokratik geçişin ağır şoku, kimliğin ve ibadetlerin dindarlığı ile değerler ve muamela-tın dindarlığı arasındaki tehlikeli açık, İslâm'la ilgili ideal tablo ile beşerî deneyim arasındaki gizemli belirsizlik, ümmetin yenden medeniyet vaatlerini taşıyan İslâmî siyasi projeyi sadece biraz geciktirecektir.

(Cezayir eş-Şuruk gazetesi, 16 Ocak 2023)

